

Stockholm den 2 februari 2024

R-2023/2036

Till Utrikesdepartementet

UD2023/12769

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 19 oktober 2023 beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Ett modernare regelverk för legaliseringar, apostille och andra former av intyganden (SOU 2023:42).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak ingen erinran mot förslagen i betänkandet. Advokatsamfundet har dock vissa synpunkter, särskilt vad gäller förslaget om att det närmare ska framgå under vilka förutsättningar legalisering får göras. I dessa fall måste det säkerställas att tillämpningen sker på ett rättssäkert och förutsebart sätt.

Utgångspunkter

Legaliseringar, bestyrkanden av notarius publicus samt utfärdande av apostille fyller en viktig funktion när det gäller allmänhetens möjlighet att använda sig av svenska handlingar utomlands. En legalisering är ofta en förutsättning för att ett dokument ska accepteras utomlands. Att hantering av legaliseringar, intyganden och utfärdande av apostille ska kunna ske digitalt är tidsenligt och tillämpas redan i länder både inom och utanför EU.

Vad gäller notarius publicus, ska denne enligt lagen om notarius publicus (1981:1363) och förordningen (1982:327) om notarius publicus, bl.a. bestyrka namnunderskrifter, avskrifter, översättningar och andra uppgifter om innehållet i handlingar. Utredningen

har inte föreslagit någon ny lydelse i lagen om notarius publicus och föreslår endast att en hänvisning till förordningen om apostille införs i 6 a § i förordningen om notarius publicus. Någon materiell ändring i denna del föreslås inte av utredningen.

Förslaget innebär bl.a. att notarius publicus bestyrkande av vissa handlingar inte kommer att godtas för legalisering av Regeringskansliet, trots att en skyldighet för notarius publicus att exempelvis intyga en underskrift föreligger.¹

För att målet med en ökad digitalisering och effektivitet vad gäller legaliseringar, bestyrkanden och utfärdande av apostille ska komma till stånd krävs bl.a. att notarius publicus har möjlighet, och väljer, att genomföra digitalisering genom att upphandla relevanta tekniska lösningar.

Synpunkter

Ett nytt regelverk för Regeringskansliets legaliseringsverksamhet

Utredningen understryker att det tydligt bör framgå vilka dokument som kan legaliseras och att de underskrifter som kan komma ifråga för legalisering bör framgå av förordning eller föreskrift på ett tydligt sätt. Eftersom legalisering sker av handlingar av olika slag kan det innebära svårigheter att på förhand avgöra och redogöra för vilka handlingar som kan legaliseras eller inte.²

Enligt utredningens förslag ska legaliseringar inte kunna utfärdas på dokument som är falska, oriktiga eller av enskilda används i syfte som strider mot lag.³

Advokatsamfundet instämmer i utredningens förslag att systemet med legaliseringar måste vara pålitligt och rättssäkert och minimera risken för att falska eller oriktiga dokument legaliseras. Utredningens förslag i denna del behöver dock förtydligas och kan i vissa delar ifrågasättas.

¹ Se bl.a. 5 § förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:154) om rätt för Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) att verkställa legaliseringar.

² Se SOU 2023:42, s. 193.

³ Se SOU 2023:42, s. 194.

Bestyrkta kopior⁴

Vad gäller 3 § i förslaget till förordning om ändring i förordningen (1999:154) om rätt för Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) att verkställa legaliseringar har Advokatsamfundet följande synpunkter.

Det är förekommande att signaturer på originalhandlingar som uppvisas för Regeringskansliet eller notarius publicus inte är legaliserade eller bestyrkta av annan notarius publicus. Det kan finnas flera olika anledningar till detta. Det är exempelvis vanligt förekommande att privatpersoner och företag är i behov av bestyrkande av examensbevis, vigselsbevis, testamenten eller äldre handlingar som inte går att återskapa eller förnya. Sökanden önskar t.ex. behålla handlingen intakt och vill inte att en legalisering eller ett bestyrkande ska fästas på originalhandlingen.

Notarius publicus kan, under förutsättning att godtagbart underlag finns, utfärda ett bestyrkande om att en kopia är korrekt utan att signaturen på originalhandlingen är legaliserad eller bestyrkt. Detta gäller även originalhandlingar som saknar underskrift. En ytterligare fråga uppkommer således vad gäller bedömningen om en originalhandling kan förses med en underskrift eller inte. Ett exempel är bevis om medborgarskap. Av originalhandlingen framgår namn på behöriga företrädare för Migrationsverket men det saknas signatur. Handlingen skickas inte digitalt utan per brev. Denna handling kan teoretiskt förses med en underskrift men kan också genom kontroller och efter kopiering bekräftas som en korrekt kopia, trots att det saknas underskrift.

Utöver detta finns handlingar som endast utfärdas digitalt, exempelvis betyg och examensbevis.⁵ Kontroll av digitala betyg och examensbevis kan oftast göras via det digitala systemet Ladok.⁶ I detta fall kan notarius publicus bestyrka handlingen digitalt eller skriva ut denna och sedan utfärda ett bestyrkande där det framgår att det är en korrekt kopia alternativt att det är en korrekt utskrift av den digitala handlingen som utfärdats av visst universitet eller högskola. Någon egentlig originalhandling finns inte. Handlingen är inte försedd med behörig persons underskrift. En signatur skulle

⁴ Se SOU 2023:42, s. 197.

⁵ Exempelvis Linköpings och Stockholms universitet. Se vidare Ladoks hemsida där samtliga användare framgår (ladok.se)

⁶ Ladok är ett utbildningsadministrativt system som utvecklas av Ladokkonsortiet. Systemet används idag av 40 högskolor och universitet, som gemensamt äger systemet tillsammans med CSN.

rent teoretiskt kunna åsättas handlingen, men detta är inte syftet. Detsamma gäller även digitala handlingar som en privatperson själv beställer/hämtar från exempelvis Skatteverkets eller Bolagsverkets respektive webbplatser.⁷

Digitalt utfärdade dokument som går att kontrollera genom tillförlitlig metod bör kunna legaliseras och bestyrkas som kopior även om en signatur inte är legaliserad eller signatur saknas.

Konsekvensen av förslaget blir bl.a. att Regeringskansliet inte kan utgå från att notarius publicus bestyrkande är korrekt samt att notarius publicus bestyrkande fräntas betydelse, vilket även leder till konsekvenser för allmänheten.

Förslaget ger vidare upphov till gränsdragningsvårigheter gällande vilka kopior som borde kunna legaliseras efter bestyrkande av notarius publicus eller inte. Ett förtydligande om hur förslaget är tänkt att tillämpas i detta avseende är därför nödvändigt.

Oriktiga dokument eller lagstridiga syften⁸

Advokatsamfundet ifrågasätter om detta behöver regleras särskilt. De föreslagna ändringarna bedöms inte innebära några förändringar i sak. Är det uppenbart att handlingen ska användas i ett bedrägligt syfte, ska den inte legaliseras eller bestyrkas. Om förslaget införs uppkommer dock en rad frågeställningar om tillämpningen. Inledningsvis kan syftet med en handling vara svårt att avgöra. Frågan är vidare vem på Regeringskansliet som ska avgöra om syftet är lagstridigt i samband med legalisering och hur långtgående skyldighet att utreda syftet som Regeringskansliets personal respektive notarius publicus ska ha. Vidare kan situationer uppkomma där syftet med handlingen är lagstridigt i Sverige, men inte i det land där handlingen ska användas.

En legalisering och ett bestyrkande av notarius publicus intygar ofta endast en viss persons underskrift och inte innehållet i handlingen. Ett förtydligande om hur förslaget är tänkt att tillämpas samt hur och av vem granskning ska göras efterfrågas därför av Advokatsamfundet.

⁷ Se SOU 2023:42 s. 199.

⁸ Se SOU 2023:42, s. 208.

Advokatsamfundet vill i detta sammanhang även understryka vikten av att det måste vara fråga om en rättssäker metod och inte godtyckliga bedömningar.

*Språkrav*⁹

Utredningen föreslår att dokument, för att kunna legaliseras, måste vara skrivna på svenska eller engelska eller översättas till något av dessa språk. Såsom utredningens förslag får förstås, ska översättning ske av auktoriserad översättare alternativt av översättare som inte är auktoriserad men med intygande enligt utredningens förslag i avsnitt 9.4.3.¹⁰

Inledningsvis kan även innehåll i handlingar som är upprättade på svenska eller engelska stå i strid mot lag eller vara oriktiga utan att detta är uppenbart.

Vidare är det inte önskvärt att införa ett regelverk som innebär att handling som är upprättad på ett officiellt minoritetsspråk inte kommer att kunna legaliseras eller bestyrkas av notarius publicus.¹¹

Vad gäller innehållet i ett dokument är det inte något som vanligtvis legaliseras av Regeringskansliet eller bestyrks av notarius publicus. Det som legaliseras av Regeringskansliet eller bestyrks av notarius publicus är ofta en underskrift och signatärens eventuella behörighet. En konsekvens av förslaget är bl.a. att notarius publicus bestyrkande av underskrift på handling som inte är upprättad på svenska eller engelska nekas legalisering av Regeringskansliet med hänvisning till att handlingen inte är upprättad på ett godtagbart språk. Utredningens förslag beaktar vidare inte notarius publicus och Regeringskansliets handläggares språkkunskaper.

Enligt Advokatsamfundet kan tillämpningssvårigheter uppkomma och det finns risk för att bestämmelsen kommer att uppfattas som betungande för enskilda och företag. Ett förtydligande om hur utredningens förslag i denna del ska tillämpas vore välkommet.

⁹ Se SOU 2023:42, s. 209.

¹⁰ Se SOU 2023:42, s. 200.

¹¹ Se 1 § lagen om notarius publicus och 6 § förordningen om notarius publicus.

Överklagbarhet¹²

Advokatsamfundet anser att det bör införas särskilda bestämmelser om överklagande i ärenden om legaliseringar, vilket skulle medföra en ökad tydlighet. Detta föreslås dock inte av utredningen.

Utskrift av elektroniskt underskrivna eller stämplade dokument¹³

Även om regelverket inte bör uppmuntra till att skriva ut elektroniskt utfärdade dokument, bör det finnas utrymme för undantag. Det finns fortfarande länder där den tekniska utvecklingen inte kommit lika långt som i Sverige. Att inte tillåta legalisering av utskrivna digitalt utfärdade dokument kan leda till problem om en svensk utfärdare inte utfärdar dokument fysiskt, utan enbart digitalt men mottagaren i ett annat land kräver ett fysiskt dokument och legalisering med penna. Under förutsättning att handlingens äkthet kan kontrolleras bör även en utskrift av ett elektroniskt underskrivet eller stämplat dokument kunna legaliseras och bestyrkas av notarius publicus.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander

¹² Se SOU 2023:42, s. 214.

¹³ Se SOU 2023:42, s. 232.